

Par eņģeļu darbību cilvēka dzīvē

Pēdējos gados aizvien izplatītākas kļuvušas filmas, televīzijas pārraides un grāmatas par eņģeļiem. Arī baznīcā par šo tēmu tiek runāts biežāk. Reiz es piedzīvoju, lūk, ko: es piedalījos evaņģēliskajā bērnu rituālā. Apbedīšanas laikā mācītāja savu piemiņas runu beidza ar kādas evaņģēliskās teoloģes (viņas uzvārdu es diemžēl neatceros) vārdiem par eņģeļiem. Tas, ko viņa nolasīja, saturēja vienkāršu, bet trāpīgu eņģeļu iedarbības būtiskāko motīvu formulējumu: aizsardzība, klātbūtne ceļā, modrība, glābšana, šķīstums un pašreizējā dzīve. Tiem piemīt arī ideāla īpašības, kādēļ eņģeļi parasti tiek attēloti gaišās krāsās, ļoti bieži baltās drānās. Visi šie motīvi izskanēja īsajā tekstā, un nobeigumā tie tika apkopoti šādi: “Tavs eņģelis redz tevi, viņš sargā tevi, viņš ir tev tuvu miršanas brīdī, viņš ir īpaši tuvu tad, kad tu guli, kad tava apziņa izdziest, tad viņš ir nomodā un pie tevis.”

Brīnumainākais šajā situācijā bija noskaņa, kas pēkšņi iestājās kapelā. Tur bija sapulcējušies neliela sērojošo tuvinieku grupa, ne vairāk kā divdesmit cilvēku. Iesākumā valdīja visiem pazīstama nomāktība, daži cīnījās ar asarām, daži bija mierīgi un savaldīgi, un pēkšņi telpā iestājās pavisam dziļš miers, un tas tikai tādēļ vien, ka tika pateikti nedaudzi vārdi par eņģeļiem.

Eņģeļi ir neredzami. Ko mēs par viņiem zinām?

Lai arī mēs diezgan daudz zinām par eņģeļiem, viņi mums tomēr ir nepazīstami, jo mūsu miesiskajām acīm viņi ir neredzami, mūsu miesiskajām ausīm nedzirdami. Kā mēs varētu tuvoties un uztvert šīs būtnes, par kurām šodien dzirdam aizvien biežāk, kuras pat pavisam negaidīti parādās apbedīšanas ceremonijā, kā tas tika minēts, un nomierina cilvēkus? Vai tas nav brīnumaini, ka tēli, arī vārdi un domas par eņģeļiem var tā iedarboties, ka mēs vienkārši jūtam: ir noticis kaut kas reāls, lai arī mēs to nevaram īsti izskaidrot? Es gribētu palīdzēt labāk izprast šo eņģeļu pārdzīvojumu, kuru mēs taču visi pazīstam šādā vai tādā formā. Vispirms atsauksim atmiņā mums visiem zināmo un tad aplūkosim to nedaudz tuvāk.

Jau pats vārds izsaka ko svarīgu: “Eņģelis (*Angelos*)” nozīmē “vēstnesis”. Tā ir zinoša būtne, starpnieks, jo vēstnesis nes vēsti. Viņš zina kaut ko tādu, ko cilvēks vēl nezina. Tādēļ eņģeļiem vienmēr tika piedēvēta visaptverošās zināšanas kvalitāte. Jau agrīnajos kristietības gadsimtos tēlotājas mākslas darbos rodami eņģeļu atveidi, kas to pauž. Viņiem ir pilnīgs, harmonisks veidols, zinošs skatiens, norādošs žests, viņu rīcība izraisa pavērsienu cilvēku likteņos. Arī Kristus dzīve (pēc evaņģēlistu liecībām) tiek pavadīta ar Eņģeļu vēstījumiem; atsauksim atmiņā pasludināšanu, prieka vēsti dzimšanas brīdī, stiprinājumu nāvīgajā cīņā Ģēcemanē.

Eņģeļi vienmēr parādās tad, kad cilvēki nonāk robežsituācijās. Lielākoties tie ir visdziļākā iekšējā vai ārējā izmisuma acumirkļi. Tad viņus piesauc arī tie cilvēki, kuri citādi varbūt īpaši par viņiem nedomā. Šādos acumirkļos tie arī tiek vispatiesāk uztverti un atpazīti.

Līdz pat mūsdienām daudzi gleznotāji mēģinājuši attēlot eņģeļus. Visu tēlojumu galvenās pazīmes saskan, lai arī vienā ir atveidots tas, citā kas cits. Tā dažkārt skaidru vēstījumu sniedz eņģeļu pirkstu stāvoklis, citreiz dinamiska kustība, kas norāda uz kādu procesu, par nākšanu no kaut kurienes uz kaut

kurieni. Gandrīz visos eņģeļu attēlojumos īpaši pievērš uzmanību ārkārtīgi modrais skatiens. Modri, nopietni un zinoši tas lūkojas uz gleznas vērotāju. Sakrālajā mākslā tiek atveidoti arī Ercenģeļi, ķerubi un Serafi. Jo augstāka ir būtnes hierarhiskā pakāpe, jo vairāk acu un spārnu tai tiek piešķirts. Acis tiek gleznotas ne tikai sejā, bet arī rokās, spārnos, dažkārt visā miesā. Tādējādi tiek panākts iespaids, ka šīs būtnes uztver un zina absolūti visu.

Eņģeļiem ir spārni. Arī tos mēs atrodam gandrīz visos gleznojumos. Tajos izpaužas ne tikai eņģeļu vieglums, viņu zemes smaguma nesagūstītā būtība, bet arī liels spēks un dinamisms. Bieži eņģeļi rokās tur mūzikas instrumentus. Vareno harmoniju, ko pauž izcili mūzikas sacerējumi, mēs labprāt saucam par debešķīgu. Kad dzirdam kādu skaistu balsi, mēs arī sakām: "Viņš vai viņa dzied kā Eņģelis!" Vispār vārds "Eņģelis" nereti tiek lietots sarunvalodā. Cik bieži mēs sakām: "Tu patiesi esi Eņģelis!" Arī tad, ja kādam varbūt tikai īstajā brīdī pie rokas bija pastmarka, kas mums ir ārkārtīgi nepieciešama. Kad īstais notiek īstajā brīdī, mēs to sajūtam kā likteņa labvēlīgo pirkstu, kā debesu dāvanu, kā sastapšanos ar eņģeli.

Līdzīgi ir arī ar cilvēka morālajām kvalitātēm. Mēs runājam par eņģeļa pacietību un labsirdību, par spēju gaidīt kā eņģelim. Ibsena drāmā "Pērs Gints" pašaieliedzīgā Solveiga gaida Pēru Gintu, kurš tālu prom, plašajā pasaulē pārdzīvo visdažādākos piedzīvojumus, izdzīvo neskaitāmas afēras – mūžīgos meklējumos bez sāta un mitas, taču viņš zina, ka tālajos ziemeļos viņa Solveiga gaida viņu, lai notiek, kas notikdams. Šī uzticīgā dvēsele tiek tēlota baltās drānās, jo viņas izturēšanās ar cilvēciskiem jēdzieniem ir grūti aprakstāma. Citas sievietes līdzīgās situācijās izturas atšķirīgi; tikušas pamestas, viņas slīgst izmisumā vai meklē jaunas attiecības. Turpretī Solveigai izdodas saglabāt iekšējo mieru. Viņa var gaidīt Pēru Gintu, jo zina, ka cilvēku attiecībām piemīt ne tikai laicīgā, bet arī mūžības dimensija. Viņa dzied eņģeļa balsi: "Es vēlos tevi gaidīt, līdz tu būsi pie manis. Gaidi mani tur, augšā," tas nozīmē: "kad būsi jau miris. Tur mēs noteikti tiksīmies." Viņai ir kļuvis vienalga, kur atkal satikties ar mīļoto. Pateicoties nesatricināmai mīlestībai, Solveiga intīmi izjūt viņa klātbūtni arī tad, kad fiziski abi ir tālu prom viens no otra. Cilvēki, kuri kopj sevī šādas īpašības, ir tuvu eņģeļu pasaulei. Viņi atrod tiltu starp juteklisko un pārjuteklisko pasauli, starp kurām eņģeļi darbojas kā vēsti nesoši starpnieki.

Līdzīgi eņģeļu klātbūtne un iedarbība ir atainota Vecajā Derībā, piemēram, 91.psalma: "Jo viņš sūtīs tev savus eņģeļus tevi pasargāt visos tavos ceļos, viņi tevi uz rokām nesīs, lai tavas kājas nepieduras pie akmens" (11,12). Eņģeļi darbojas kā vidutāji, kad cilvēks lūdz. Uz to norāda arī katoļu baznīcas svinīgā misa. Eņģeļi, jo īpaši ercenģelis Mihaels, palīdz Dievam uztvert cilvēku upurdomas un jūtas. Mums nav dots Dievu uzlūkot tieši, jo cilvēka nepilnība ir pārlietu liela. Šeit eņģeļi uzstājas kā starpnieki. Kad mēs lūdzam, tad eņģeļi uznes uz saviem spārnos mūsu nevarīgos vārdus un vājās domas Dieva troņa priekšā tā, ka tie top sadzirdēti. Tas atainots arī Jāņa Atklāsmes grāmatā, kur tiek rādīts, ka eņģeļi cilvēku lūgšanām "pievieno vīraku": "Tad nāca cits eņģelis un nostājās pie altāra, turēdams zelta kvēpināmo trauku; viņam tika pasniegts daudz kvēpināmā, lai pietiktu visu svēto lūgšanām uz zelta altāra goda krēsla priekšā." (Jāņa Atklāsmes grāmata, 8,3)

Eņģeļi pieņem cilvēku lūgšanas un no tām izveido kaut ko "tveramu", "vielisku", pievieno tām substanci un nes Dieva priekšā. Mēs nelūdzam mūsu eņģelim, bet gan lūdzam kopā ar viņu. Un tam ir svarīga nozīme attiecībās ar mūsu eņģeli, vai mēs piekopjam lūgšanu vai nē. Tādēļ ir labi, ja cilvēki jau bērnībā tiek mācīti lūgt un var piedzīvot eņģeļu klātbūtnes izraisīto svētsvinīgo noskaņu.

Eņģeļu pārdzīvojumu atspoguļojums dzejā

Dzejnieki, kurus nodarbina eņģeļu tēma, apraksta tās pašas īpašības, par kurām mēs tikko runājām: parādīšanos dzīves robežsituācijās, modrību, gatavību aizsargāt, pavadīt, pamācīt, palīdzēt, bet arī izbiedēt. Tā tas ir Reinera Marijas Rilkes dzejolī:

*Kurš, ja es iekliegtos, dzirdētu mani no eņģeļu
Kārtām? Un ja arī viens
Paņemtu mani pēkšņi pie sirds, es beigtos no viņa
Stiprākas esmes. Jo skaistais jau nav nekas cits,
Kā baismīgā sākums, kuru mēs tieši vēl panest
Spējam un apbrīnot – kaut vai par to,
Ka tas atturas dievišķā mierā
Sagraut mūs pīšļos. Katrs eņģel's ir baismīgs.*

No "Duīnes elējijām" (1.)

Eņģeļa pārvarenums, viņa visaptverošā viedība, viņa neizsakāmā skaidrība un miers var cilvēku iznīcināt, ja viņš to sastop nesagatavots. To var izturēt tikai tas, kurš ir gatavs pārveidoties. Tas, ka eņģeļi nenāk cilvēkam par tuvu, nozīmē, ka viņam tiek dota brīvība. Viņam tiek dots laiks, lai sagatavotos šai satikšanās reizei atbilstoši paša spēkiem un iespējām. Tādēļ eņģeļa pamestības izjūta ir skaidri saklausāma arī Rilkes dzejoļos par eņģeļiem, no kuriem četrus es vēlos minēt:

*Kopš mans eņģel's vairs nesargā mani,
viņš ir brīvs un var atraisīt spārnus
un zvaigžņu klusumu pāršķelt,
jo viņam vairs nav manas vientuļās nakts
bailīgās rokas jātur –
kopš mans eņģel's vairs nesargā mani.
Nav manam eņģelim ar' pienākumu vairs,
kopš viņu mana stingrā diena padzen.
Viņš bieži gremdē savu seju ilgās
pēc manis, novērsies no debesīm.
Viņš gribētu atkal no trūcīgām dienām
pāri mežu šalcošām galotnēm
manas bālās lūgšanas nest
ķerubu dzimtenē.
Turpu nesa viņš manas agrīnās raudas,
un domas, un manas mazās
ciešanas izauga tur par birzīm,
kuras čukst pāri viņiem.*

*Ja man reiz manas dzīves zemē –
tirgus troksnī un mesas burzmā –
nāksies bērnības ziedošo bālsmi –
manu pirmo eņģeli - aizmirst:
viņa labestību un tērpu,
lūdzošās rokas un svētošo žestu -
savos dziļākos sapņos es tomēr
paturēšu tā spārnu krokas,
kuras kā ciprese baltā
viņam aiz muguras pletās...*

*Ir baismīgs eņģelis katrs. Un tomēr, ak, vai,
piesaucu jūs, gandrīz nāvīgie dvēseles putni,
zinot par jums.
Kur palika Tobija dienas,
kad no mirdzošākajiem viens
stāvēja vienkāršas mājeles durvīs,
nedaudz pārgērbies ceļam un nu vairs ne baismīgs;
(jauneklis jauneklī raudzījās, ziņkāres vadīts).
Ja nu ercenģels, bīstamais, paspertu soli tik lejup –
šurpu no zvaigznēm, tad saļektos mūsos jo augstu
un nosistu mūs pašu sirds.
Kas jūs esat?*

Pavisam citādi tas izskan Kristiana Morgenšterna dzejā. Viņam izšķirošs bija pārdzīvojums, ka eņģelis ir cieši saistīts ar mūsu labo patību, ar cilvēka augstāko Es. Dzejnieks piedzīvo viņa gudro vadību dzīves griežos un raksta:

*Tu, augstais, tu, mans viedais Es,
Kas savu spārnu klāj pār mani
Un kas no laika gala zini,
Man rādīt ceļus labākos.*

*Ja nācās nemierā man būt,
tad tas bij' vārgā puikas nemiers!
Turpretī vīra briedais skatiens
spēj pateicībā mieru gūt.*

Morgenšterns sajuta arī sāpes, ko izjūt eņģelis, kad viņa vadītais cilvēks kļūst viņam neuzticīgs un noslīd zem sava līmeņa. Dzejnieks uzrunā cilvēku viņa eņģeļa vārdā:

*O, ja tu zinātu, cik ļoti izmainās
tavs vaigs, kad skatienā tu pēkšņi
to kluso, tīro, kas mūs vieno, zaudē
un novērsies no manis!
Kā ainava, kas tikko vēl bij' gaiša
un pēkšņi apmācas un aizklāj tevi man.
Tad gaidu es. Tad klusēju un gaidu,
un gadās – ilgi. Ja es būtu cilvēks,
kāds esi tu, es nomirtu no sāpēm,
ko atraidītā mīlestība nes.
Bet tā – man pacietības deva Tēvs bez gala,
es nesatrīcināmi gaidu, kad tu nāksi,
lai kad tas arī būtu...
Un pat šo maigo pārmetumu netver
kā pārmetumu, bet kā tiklo vēsti.*

Gandrīz tautasdziesmai līdzīgs laika gaitā kļuvis nākamais dzejnieka Novalisa dzejolis. Tas ataino glābšanos no dvēseles posta un ciešanām:

*Mēdz būt tik baigi brīži,
Mēdz būt tik nomākts prāts,
Kad viss, kas apkārt notiek,
Ir spokainības klāts.*

*Tad mežonīgās bailes
No visām pusēm zogas
Un dziļās naktis gulstas
Uz dvēs'li centnersmagas.*

*Tad drošie balsti ļogās,
Zem kājām pamats brūk,
Un galvā virpuls griežas,
Un visas domas jūk.*

*Un ārprāts ir jau tuvu,
Nevairāmi velk klāt.
Nu krūtīs sirds jau stājas,
Sāk maņas trulums mākt.*

*Kurš krustu uzcelt spēja,
Lai katra sirds var glābties?
Kurš dzīvo debessmājā
Un līdz mums paciest sāpes?*

*Pie brīnumstumbra aizej
Un klusi ļaujies sāpei,
No tās dzimst gaiša liesma
Un kļiedē smago sapni.*

*Un eņģel's tevi atkal
No maldiem iznes klajā,
Un raugies priecīgs lejup
Tu zemē slavētajā.*

Kādu citu dzīves situāciju aprakstījis Rūdolfs Šteiners. Pirmā pasaules kara laikā viņš mēdza pirms katra sava priekšlasījuma vērsties pie eņģeļiem ar vārsmu. Vispirms viņš pieminēja tos, kuri bija frontē un kuru acu priekšā pastāvīgi bija nāve. Tad viņš runāja par cilvēkiem, kuri karā jau bija krituši. Ar šiem vārdiem viņš vērsās pie kareivju sargeņģeļiem:

*Jūs, kas uzmanāt Zemes dvēseles,
Jūs, kas veidojat Zemes dvēseles,
Gari, kas kā viedie sargi cilvēkdvēs'lēs darbojas mīlot,
Uzklausiet jel mūsu lūgšanu, raugiet mūsu mīlestību,
Ko ar jūsu spēkiem kopā, garam kalpojot, mēs sūtam.*

*Jūs, kas uzmanāt sfēru dvēseles,
Jūs, kas veidojat sfēru dvēseles,
Gari, kas kā viedie sargi dvēs'les cilvēkos darbojas mīlot,
Uzklausiet jel mūsu lūgšanu, raugiet mūsu mīlestību,
Kas ar jūsu spēkiem vēlas vienoties
Un, jaušot garu, savu mīlestību starot.*

Var iztēloties, kas šādos acumirkļos iekšēji risinājās klausītājos, jo neviena no klātesošajām sievietēm taču nezināja, vai viņas vīrs, viņas dēls šajā stundā vēl bija dzīvs. Šodien mūs ar nāvi apdraud slimības vai satiksme, taču mēs savas dienas tomēr izdzīvojam relatīvā drošībā. Šādos laikos mēs sajūtam eņģeli vien tad, ja to aktīvi meklējam.

Visi atdzejojumi: J. Dobrovoļska

Kādēļ ir tik grūti sastapt eņģeli?

Atbildot uz šo jautājumu, es vēlos īpaši izcelt divus motīvus. No vienas puses, mēs lasām Rilkes dzejolī: “Ir baismīgs eņģelis katrs”, no otras puses, mēs zinām, ka eņģelis tiek pārdzīvots kā būtne, identiska cilvēka augstākajam Es: “Tu, augstais, tu, mans viedais Es”. Abi motīvi, aplūkojot tos vienkopus, izskaidro, kādēļ mums ir tik grūti sastapt eņģeli apzināti; mēs baidāmies no viņa, jo instinktīvi jūtam, ka šī tikšanās ir baisma. Bet kādēļ tā ir baisma? Tādēļ, ka eņģelis patiesi iemieso mūsu nākotnes mērķi, mūsu augstāko Es. Katrreiz, kad mēs izmistam attiecībā uz sevi, kad mēs, piemēram, lolojot kādu ideālu, tomēr jūtam, ka neatbilstam šim ideālam, mēs pārdzīvojam vāju šī izbīļa atblāzmu savā dvēselē, izbīļa no sevis, no sava eņģeļa. Šis bezdibenis, kas atveras starp ideālu un īstenību, ir sāpīgs un ... baismīgs. Ja mēs nesagatavojušies pēkšņi satiktu sevi tādus, par kādiem patiešām vēla-mies kļūt, t.i., savu nākotnes ideālu, tad tai pat acumirkļi mums būtu jāpiedzīvo, cik daudz kas mūs no tā vēl šķir. No šīs pašizziņas mums parasti ir bail. Viss mainās tikai tad, kad mēs enerģiski apņemamies attīstīties tālāk. Bez šīs apņēmības mūsu pašu cilvēciskās un morālās nepietiekamības reālais mērs ir nepanesams. Šai ziņā gan baismu, gan augstākā ideāla pārdzīvojumi ir savstarpēji cieši saistīti. No izmisuma šī fakta priekšā mūs glābj vien mūsu griba attīstīties tālāk, strādāt pie sevis pašiem, kā arī paļāvība, ka reiz sasniegsim savu cilvēcisko mērķi – patieso cilvēciskumu, lai arī šobrīd esam vēl visai tālu no tā.

Cilvēks starp dzīvnieku un eņģeli

Ja mēs salīdzinām sevi ar dzīvnieku, visai drīz pamanām, ka dzīvnieki pēc savas dabas nespēj attīstīties tālāk, tie jau piedzimst apveltīti ar visām nepieciešamām spējām vai arī visai drīz tās apgūst. Sunim nav vajadzīgs padoms, kā viņam kļūt par īstu suni; tas būtu pilnīgi neiedomājami. Kūtī nenotiek konferences, kurās mājlopi apspriežas un pārdomā, kas ar viņiem notiks turpmākajos gados. Mēs uzskatām, ka ir pašsaprotami, ka visas dzīvnieku sugas ir pilnīgas visās savās izdarībās un arī sociālajā veidolā. Dzīvnieks nevar kļūt vēl dzīvnieciskāks par viņam jau nolemtu. Un, iestājoties dzimumbriedumam, viņš sāk uzvesties tā, kā viņa sugas pārstāvim pienākas.

Pavisam citādi tas ir ar cilvēku. Līdz ar dzimumbriedumu, pubertāti cilvēks kļūst aizvien problemātiskāks, tā kā bieži vien vecāki ar visiem saviem audzināšanas pasākumiem nespēj tikt ar viņu galā. Jaunieši brīžiem izturas tā, ka pieaugušais tik tikko spēj to izturēt; ir mirkli, kad viņš izbīstas no paša bērna, viņā pat saceļas kaut kas līdzīgs naidam un atsvešinātības izjūtai, ko viņš līdz šim netika pazinis. Viņš mana, ka jaunais cilvēks kļūst patstāvīgs, viņš meklē sevi; tagad ve-cāki principiāli tiek nobīdīti malā. Pusaudzī vēl atļauj par sevi rūpēties, bet aizvien grūtāk ir viņus ietekmēt. Lai cik pārsteidzoša var šķist nākamā doma un tomēr tā pauž patiesību: iestājoties pubertātei, pusaudzī patiesi vēlas, lai viņu vecāki līdzinātos eņģeļiem: būtu maigi, uzmanīgi un pašreizējīgi; viņu uzdevums ir tikai iedrošināt un pasargāt, un arī apmaksāt, ja maldu ceļos vai varbūt apzināti, kaut kas ir “nogājis greizi”, rūpēties, aizstāvēt un pavadīt, bet kopumā izturēties iespējami neuzkrītoši. Pusaudzī pavisam noteikti zina, kādas īpašības piemīt eņģeļiem, un tieši tādus viņi arī vēlas redzēt savus vecākus. Tikai briesmu brīžos viņiem vēl tiek lūgts atbalsts, līdzīgi kā to lūdz slīcējs, ķeroties pie salmiņa. Līdz-ko viņi ir atkal formā – neko vairāk nevēlas, kā tikai prom!

Mums, cilvēkiem, ir raksturīgi, ka gudrība, kura, bez šaubām, piemīt arī mūsu fiziskajam, miesiskajam veidolam, tomēr nenosaka mūsu rīcību automātiski, nenodrošina to, lai mēs vienmēr rīkotos atbilstoši mūsu cilvēciskai būtībai, bet gan bieži vien tā pavedina mūs rīkoties arī pretēji gudrībai. Ne vien kā personības, bet arī kā sociālās būtnes mēs ne vienmēr rīkojamies pareizi. Reizēm pat kaut kas tik dabisks kā miegs pats no sevis vairs neiestājas; bieži, lai iemigtu, jālieto medikamenti vai jāpiekopj īpaša diēta! Zīmīgi ir tas, ka mums vispār jārunā par ēšanu, par uzvedības manierēm pie galda, par ritmu, par mērenību. Bioloģiskais pulkstenis mūsos pats no sevis nedarbojas pareizi un, piemēram, instinkts savlaicīgi beigt ēst mūsos nav pietiekami izstrādāts. Ir veselas klīnikas, kas pārtiek no tā, ka pārbarojušies cilvēki mācās atbrīvoties no liekā svara. Tas viss nebūtu iedomājams, ja mums būtu veselīga instinktu programma kā dzīvniekam.

Tātad tikai nosacīti mēs esam salīdzināmi ar dzīvniekiem. Jo, ja mēs patiesi uzvestos kā dzīvnieki, tad mēs to pārdzīvotu kā **ne cilvēcisku** uzvedību. Ja cilvēka dabai ļautu attīstīties savvaļā, kā tas normāli ir dzīvnieku pasaulē, mēs tūdaļ noslīdētu zem cilvēciskā līmeņa. Mēs tieši **neesam** dzīvnieki, kā to necenstos pierādīt daži zinātnieki, pat ja mēs tādi sagribētu būt. Dzīvniekiem nav jānopūlas visu savu dzīvi, veidojot savu raksturu; viņi jau pēc savas dabas ir tādi, kādi vien var būt.

Taču mēs neesam arī eņģeļi, arī kā pusaudzju vecāki ne. Mēs atrodamies kaut kur vidū. Dzīvojot šajā spriegumlaukā starp dzīvnieku un eņģeli, mums rodas jautājums, kā vispār ir iespējams sastapt neredzamas būtnes.

Kā apieties ar neredzamo

Redzamā pasaule beidzas ar dzīvnieku un cilvēku. Augstākās būtnes mēs varam tikai iedomāties, mēs tās vairs nevaram uztvert fiziski ar maņu orgāniem. Toties mēs ar tām varam saskarties domās. Mūsu laikam ir raksturīgi, ka mēs aiz ieraduma nepievēršam uzmanību tam, kādas iespējas mums paver mūsu spēja domāt. Mēs zinām ļoti maz par šo neredzamo nodarbi un spēkiem, ko mēs saucam par domāšanu. Ko mēs vēlamies ar to pateikt, kad atvadāmies ar vārdiem: “Es būšu domās ar tevi” vai “Domā par mani”? Kādu realitāti mēs uzrunājam? Vai nav tā, ka mēs īstēni jūtam, ka arī domas ir kaut kas paties un iedarbīgs?

Ir arī apbrīnojami, ka mēs savu domāšanas procesu varam pārdomāt. Mēs varam pārdomāt visu mūsu būtnes redzamo un neredzamo daļu un tādējādi aizsniegt to. Viduslaiku literatūrā Akvīnas Toms, lielais sholastiskais domātājs, tika iesaukts arī par “Pater angelicus”. “Angelicus” nozīmē “eņģelisks”, “apveltīts ar eņģeļa īpašībām”. Laikabiedri to pamatoja, sakot: “Toms vairs vispār nespēj domāt neko nepatiesu, nepareizu, viņa domāšanai ir tik skaidra un visaptveroša daba kā eņģelim.”

Ar to norādīts uz spilgtākajām domu īpašībām: skaidrību, patiesīgumu, vieglumu, t.i., uz to līdzību ar eņģeļiem. Eņģeļu pasaule – tāpat kā domu pasaule – raksturo šķīstums, patiesīgums, skaidrība, modrība, caurredzamība. Domāšana, pateicoties šīm īpašībām, veido tiltu uz eņģeļu Zemi. Un var rasties izjūta, ka eņģeļu pasaule tieši iesniedzas mūsu domās. Katrā patiesā, tīrā domā mēs varam sajūst eņģeļa spēku. Un kāds, kurš varēja domāt vairs tikai šādās kvalitātēs – tāpat kā Toms –, tika saukts par eņģelim līdzīgo. Tātad domāšana atklāj mums pavisam vienkāršu, brīnišķīgu, pieeju eņģeļu pasaulei. Ja mēs kādreiz novērojam un pārbaudām savu domāšanu, kā tā saskaras ar eņģeļu pasaulei, tad mums vispirms būtu jāmeklē “izslēgt” visas domas, saistītas ar ār pasaulē redzēto un piedzīvoto, jo šādas domas attiecas uz redzamo pasauli, kurā mēs eņģeļus nevaram uztvert. Tādas domas mums stāsta par pasaules ceļojumiem, par Austrāliju, par kara norisēm, par tirdzniecības centriem utt., tajās atainojas visi iespējamie ikdienas pārdzīvojumi.

Bet ir arī tādas domas, kurām nav sakara ar jutekliskiem procesiem un īpašībām. Tādas mēs nevaram redzēt tieši, piemēram, domas par uzticību, godbijību, mīlestību, taisnīgumu, kā arī par dvēseles tumšām īpašībām, kā naidu, viltību, ļaunprātību vai skumjām – tās visas ir kādu būtņu īpašības. Taisnīgums, mīlestība, mazrunība, uzticība, izpalīdzība – tie ir cilvēka ideāli, rakstura īpašības, kas mūsos vēl nav pilnīgi izkoptas, bet pēc kurām mēs tiecamies. Kaut arī mēs varam saistīt ar šiem ideāliem noteiktus pārdzīvojumus, taču, ja kādam cilvēkam saka: “Tu esi godīgs, mīlošs, uzticīgs, pašizliedzīgs,” tad var gadīties, ka viņš, būdams godīgs cilvēks, uz mūsu atzinības izpausmēm varētu atbildēt: “Liecies mierā! Varbūt tev tagad tā šķiet, jo man reiz ir laimējies būt pret tevi jaukam. Bet tev vajadzētu piedzīvot mani niknuma brīžos vai drūmajās stundās! Tad es pavisam noteikti tāds neesmu.” Tas nozīmē, ka mēs varam gūt par šiem ideāliem tikai īslaicīgus, acumirkļīgus iespaidus, bet nekad – pastāvīgi baudīt to pilnību; tieši tādēļ tie arī ir ideāli. Bet šie ideāli - to zina katrs, kuram ir kāds ideāls vai kurš to meklē - ir brīnišķīgas, spēci-nošas domas. Kāds dzīves ideāls var būt kā labs draugs, uz kuru var paļauties, ar kuru var sarunāties. Tā ir ar mīlestības vai godīguma ideālu vai ar mums īpaši nozīmīgo brīvības ideālu. Viktors Frankls, kurš koncentrācijas nometnē piedzīvoja ekstrēmus nebrīves apstākļus, tieši šajā situācijā atklāja, kas ir patiesā brīvība; visbriesmīgākajā gūstā viņš pēkšņi saprata: tas, vai es jūtos brīvs vai nē, nav atkarīgs no ārējiem apstākļiem, bet no manas iekšējās attieksmes pret šiem apstākļiem. Brīvība ir manis paša gribas un pašizziņas dimensija, brīvību sev varu dot tikai es pats, un uz ārējiem spaidiem es varu atbildēt ar iekšējiem atbrīvošanās aktiem. To piedzīvoja Viktors Frankls. Viņš varēja sarunāties ar savu

ideālu, varēja strādāt pie savas iekšējās nostājas tādējādi, lai vienmēr saglabātu sevi kā cilvēku. Līdzīgā veidā katrs cilvēks grūtos dzīves konfliktos var saprasties ar savas dzīves ideālu kā ar savu neredzamo eņģelbūtni.

Vadoties pēc mīlestības, patiesības, ticības utt. ideāliem, mēs uztveram daudzas lietas pavisam citādi. Ideāli vienmēr var būt neredzami sarunu biedri, īsti inspirācijas avoti. Un katrā dzīves situācijā es varu sev, respektīvi, manam dzīves ideālam jautāt, kā man uzveikt kādu noteikto situāciju tā, lai es kļūtu brīvāks, mīlestības piepildītāks, godbijīgāks. Var, protams, arī notikt, ka uzrodas negatīvas domas, rūgtas, niknas, dusmīgas domas, kas mani saista daudz vairāk, un es tām tad arī sekoju savā rīcībā, taču pēc kāda laika es ievēroju, ka līdz ar to kļūstu daudz nebrīvāks un arī vājāks, kad ļaujos savam rūgtumam un savām dusmām.

Tā mēs varam pamanīt, ka katra doma ir saistīta ar kādu juteklisko vai pārjuteklisko īstenību. Dabas likumi ir saistīti ar dabu. Priekšstati saistīti ar kaut ko tādu, ko mēs esam redzējuši vai citādi uztvēruši. Turpretī ideāli ir saistīti ar kaut ko neredzamu, kas gan ir tikpat reāls kā redzamajā pasaulē galdi un krēsli. To, ka ideāli ir realitāte, mēs varam piedzīvot, kad grūtās dzīves situācijās tie mums sniedz spēku un var nest mūs, tā ka mēs nesabrūkam. Bet ar šiem vārdiem: **nest, sniegt spēku, padomu, pasargāt** atkal tiek apzīmētas eņģeļu īpašības.

Rūdolfs Šteiners, balstoties uz saviem eņģeļu pasaules pētījumiem, savos rakstos un lekcijās ir parādījis, ka cilvēku domu pasaulē eņģeļu klātbūtne ir nenoliedzama. Tie uzlūko mūsu domas; un, ja eņģeļi tajās var piedzīvot kaut ko ideālu, tad viņi šīs domas nekavējoties uzņem sevī kā savu barību. Eņģeļim nav orgānu, lai uztvertu dabas pasaules redzamās valstības, viņa darbības lauks ir augstākā pasaule, esamības garīgā dimensija, bet par cilvēka domām, kas saistītas ar ideāliem, viņam ir tieša sapratne. Tādējādi mēs esam nokļuvuši pie kādā visai interesanta punkta. Kad mēs vakarā atskatāmies uz aizvadīto dienu un jautājam sev, kad un kur mēs dienas gaitā rīkojāmies ideālu vadīti un apspriedāmies ar mūsu ideālu, tad mēs pamanām, ka tas nemaz nav noticis pārāk bieži. Bet varbūt mēs atcerēsimies arī kādu acumirkli, kādas sarunas gaitā, kad mums gribējās pateikt ko diezgan asu, varbūt arī attaisnoti, tomēr pēkšņi prātā iesāvēs doma ar to vēl nedaudz pagaidīt. Un tai pašā mirklī sarunu biedrs pēc neilgas klusēšanas negaidīti metās jums atvainoties. Visa situācija mainījās. No kurienes radās šī "spontānā" vēlme nogaidīt? No kurienes rodas domas, kuras motivē mūs kaut ko izteikt vai atturēties teikt? Tik reti mēs pievēršam uzmanību šādiem fenomeniem vai uzdodam šādus jautājumus. Bet, lasot šodien pieejamajā literatūrā par eņģeļiem, atrodam aizplīvurotas norādes uz līdzīgiem notikumiem. Piemēram, kāds skolotājs stāsta, kā viņš ar visu klasi ceļo pa kalniem. Viņš iet pa priekšu, taka ir šaura, un bērni iet viņam pakaļ zosu gājienā. Pēkšņi viņš skaļi iesaucas: "Pagaidiet mirkli, man jāsasien kurpe!" Klase apstājas, un tieši šajā acumirkli pārbiedētā skolotāja priekšā ielejā dārdēdams noveļas milzīgs klints bluķis. Skolēni sačukstas: "Kā viņš zināja, ka mums jāapstājas?" Tikai priekšā esošie ir sapratuši, ka viņš gribēja sasiet kurpi, pārējie vienkārši apstājās aiz viņiem. Un pats skolotājs brīnās, ka viņš kļūdzis tik skaļi, ka vēloties sasiet kurpi, jo, kad viņš paraugās lejup uz saviem apaviem, viņš redz, ka tie ir lieliski sasaitēti un itin nekas nav atraisījies. Viņam tikai vienā brīdī bija radusies doma, ka tie jāsasaitē, un, šīs domas vadīts, viņš bija apstājies kā zemē iemiets.

Sekas pēc sastapšanās ar eņģeli

Ja kādam cilvēkam, kuru pēkšņi apturējusi glābēja doma vai iekšēja balss, vai kas līdzīgs un glābusi viņu no nāves briesmām, jautā: “Kā tad tava dzīve pēc tam ir ritējusi tālāk, vai šis pārdzīvojums ir kaut ko mainījis tajā?”- tad visas atbildes ir vienprātīgas: “Šis notikums mani ir darījis daudz modrāku un pateicīgāku pret dzīvi.” Pateicība un pastiprināta modrība patiesi vienmēr ir sastapšanās rezultāts ar eņģeli. Rūdolfš Šteiners spēju būt pateicīgam apraksta kā dvēselisku īpašību, kas visvieglāk mūs tuvina mūsu pašu eņģelim. To, piemēram, var attīstīt tiktāl, ka vakarā atskatāmies ne tikai uz dienas stresu pārdzīvojumiem un neveiksmēm, bet īpaši pārdomājam: “Kas viss gan šodien būtu varējies notikt - nelaimes gadījums, ielaušanās dzīvoklī, uzbrukums parkā, smagas slimības uzliesmojums utt.?” Apziņa par to, ka dienas gaitā no visām (vai no daudzām) šīm briesmām esam bijuši pasargāti, izraisa pateicības izjūtu, un šis atklājums izmaina arī visu dvēseles konfigurāciju un noskaņo mūs priecīgi un bijīgi. Šāda atskata laikā var kļūt skaidrs, ka briesmas un problēmas, ar ko sastopamies un no kurām neesam bijuši pasargāti, iederas mūsu dzīvē, jo mums ir nepieciešami arī sāpīgi pārdzīvojumi. Kā prieks un pateicības jūtas savā ziņā piešķir mums spārnus, tā ciešanas un sāpes atver mūsu acis jaunai, iekšējai dzīves dimensijai un padziļina mūsu izziņas un izpratnes iespējas. Lai taptu par cilvēku, mēs mācāmies ne tikai no laimīgajām stundām, bet gan pavisam īpaši arī no arvien no jauna izjustajām sāpēm. Kurš sāk pārdomāt savas dienas un to vadību, piedzīvo, ka līdz ar šīm jaunajām pateicības jūtām dvēselē rodas citas, varbūt pavisam jaunas, nepierastas domas. Rūdolfš Šteiners stāsta, ka cilvēks katru nakti apspriežas ar savu eņģeli par nākamo dienu un tādējādi noskaidro, kas nepieciešams, lai izturētu dzīves gaišās un tumšās puses. Tas gan mūsos paliek neapjausts, bet mēs varam, ja to uztveram nopietni, cerēt, ka dienas gaitā īstajā laikā notiks īstais, ne par daudz, ne par maz - tieši tas, kas nepieciešams, lai diena būtu veiksmīga. Dažkārt mūsu dienas gaitā atāust arī sapņi vai īstas atmiņas par naksnīgo dialogu ar eņģeli. Ja esam atvērti šim maigajam pārdzīvojumam, tad rodas uzticība un pašātvība, kas sniegs spēku dienas pienākumu un uzdevumu veikšanai.

Kurš tādējādi vingrinās pateicības spējas izkopšanā, tas tomēr atkal un atkal atduras pret stingrām robežām. Piemēram, es kādu laiku vairs nebiju domājusi par šo vingrinājumu, līdz reiz piedzīvoju ko nepatīkamu, pat apbēdinošu. Es biju samulsināta, sadusmota, saīgusi. Šajā dvēseliski arī nedaudz paralizētajā un izmisīgajā noskaņā prātā man pēkšņi atkal iešāvās doma par pateicību. Tad es sajutu sevī kāpjām ko līdzīgu zobgalībai un izsmieklam: “To viegli pateikt! Bet, ja piedzīvo ko tādu, ko es tiku piedzīvojusi!” Es pamanīju, cik stipri dvēselē ir arī tie spēki, kas tieši šādos mirkļos neko, pilnīgi neko negrib zināt par eņģeļu pasauli, tā ka cilvēks ir labprāt noskaņots savas dzīves tumšās puses noraidīt kā sev nepiederošas. Tad šķiet briesmīgi tikt konfrontētam ar domu, kuras vārds ir **piedošana**. Vai tad ir jāpiedod vienkārši tāpat un jāizliekas, it kā nekas nebūtu noticis? Tas taču nav iespējams! Tad kādu laiku es dzīvoju šī nomāktā garastāvokļa iespaidā, vienmēr gan mēģinot ar to strādāt – taču man neveicās. Un tad kādā rītā – bija rudens – es redzēju trīs- vai četrgadīgu bērnu vieglā solī pavisam vienu priecīgi skraidām pa čabošajām rudens lapām, dažkārt viņš paspēra tās ar kāju gaisā un priecājās par augšup uzvirmojošajām lapām. Brīdī, kad es to redzēju, mans nejaukais noskaņojums vienā mirklī izkūpēja; šķita, it kā caur mākoņiem būtu atmirzējis saules stars. Man pēkšņi bija jāpasmaida par šo bērnu un arī par manu niknošanos. Šīs dienas vakarā man patiesi radās iespaids: jā, arī tā var darīt eņģeļi, viņi var rūpēties par to, lai šādu ceļā pagadījušos epizodi mēs uzlūkotu ar “īstajām acīm”. Bet “īstās acis” ir domas, šajā gadījumā doma par vieglumu un prieku, kas valda bērībā. Šķietami nenozīmīgs atgadījums, bet tas iedarbojas tā, ka atkal sakārto un izmaina dvēseli, ka tā atkal rod skaidru perspektīvi un palīdz tai no jauna sakārtot prioritātes – atziņas par to, kas šobrīd ir svarīgs un kas nesvarīgs. Pēc spēcīgā

iespauda var manīt, ka te runa ir par kaut ko vairāk nekā tikai par cauri rudens lapkritim skrejošo bērnu.

Tā pavisam vienkārši, ikdienišķi aizsākas pārjutekliskā pieredze. Iesākumā tiek iegūta jauna attieksme pret paša domām, pret paša idejām, pret veidu, kā neredzamās domas uzrunā cilvēku. Priekšnoteikums šāda veida attieksmei pret dzīvi, protams, ir noteikta deva ideālisma. Jo, kurš reiz patiesi piedzīvojis pateicības jūtas, ilgosies pēc šīs izjūtas atkal un atkal. Tā jau pati par sevi ir nedaudz “debesis”. Tad arī pamana, ka nav iespējams īsti justies kā cilvēkam, ja esi mūždien ar visu neapmierināts. Un, ja neatrodam nekādu pamatu apmierinājumam un pateicības jūtām, tad tieši neesam pietiekami uzmanīgi, tad neesam, tā sakot, pareizi noskaņoti būtisku iespaidu uztverei.

Enģeļi, erceņģeļi un laika gari

Ir ne tikai enģeļi, ir arī erceņģeļi un laika gari jeb arhaji. Jaunajā Derībā tiek runāts par debesu pulkiem un baznīcas tēvi vēl bija uzskaitījuši visas hierarhijas, saucot tās vārdos. Tās ir visaugstākās enģeļbūtnes – Serafi (*Seraphim*) jeb mīlestības gari, pēc tam – Ķerubi (*Cherubim*) jeb harmonijas gari, Troņi (*Throne*) jeb gribas gari. Zemāk darbojas Kundzības (*Kyriotetes*) jeb gudrības gari, tad Spēki (*Dynamis*) jeb kustības gari, Varas (*Exusiai*) jeb formas gari, par kuriem Jaunajā Derībā runā ļoti bieži (tulkojumos tie tiek bieži dēvēti par pilnvarām). Beidzot seko arhaji (*Archai*) – Personības gari jeb laika gari, kuri nosaka veselu laikmetu raksturu, pēc tam Erceņģeļi (*Archangeloi*), kas tiek saukti arī par tautu gariem, jo tie aprūpē tautas un cilvēku grupas, un cilvēkiem vistuvākie – Enģeļi (*Angeloī*) jeb vēstneši, kuri ir saistīti ar atsevišķiem cilvēkiem, lai viņus pavadītu un apsargātu. Visai šai neredzamajai hierarhisko būtņu pasaulei, enģeļiem esot par starpniekiem, ir iekšējas attiecības ar cilvēkiem, pirmām kārtām ar cilvēku domāšanu. Viņu būtiskās īpašības mums ir pieejamas ideālu formā, kas virza mūs uz priekšu mūsu attīstībā. Gluži tāpat kā mēs kļūstam aizvien necilvēciskāki, ja sekojam vienīgi savai dabai un pasīvi ļaujamies dzīves gaitai, tā mēs kļūstam arvien cilvēciskāki, ja veidojam vairāk ideālu priekšstatu par to, kādi tad mēs kā cilvēki vēlamies kļūt, un tad sākam diendienā sistemātiski strādāt, lai īstenotu šos nākotnes ideālus. Šim noslēpumam pieskaras Kristians Morgenšterns, kad viņš saka par enģeli, ka tas ir mūsu augstākā Es viedība, jo enģelis dzīvo mūsu ideālos. Tos viņš var uztvert kā mūsu augstāko, kā mūsu īsto cilvēciskumu; un viņš pavada mūs tik ilgi, līdz mēs būsim kļuvuši tam līdzīgi. Tad viņš būs izpildījis savu uzdevumu attiecībā uz mums.

Ir pilnīgi pašsaprotami, ka šāda veida ideālus mēs nevaram īstenot vienā vienīgā Zemes dzīvē. Un tā, ja cilvēks sāk nopietni uztvert enģeļu pasauli un atklāt paša attīstības iespējas, viņš neizbēgami nonāk pie domas par atkārtoto iemiesošanos; tā pati par sevi izriet no pārdomām par mūsu attīstības iespējām. Un, strādājot ar sevi, attīstot savu augstāko Es un līdz ar to kļūstot aizvien cilvēciskāki nekā esam šodien, varam teikt: “Bez šāda dialoga ar augstākām būtnēm mēs īstenībā nevarētu tikt nevienu pakāpi augstāk savā cilvēciskajā būtībā.” Lūgšanu, reliģiozu vingrinājumu, meditāciju jēga ir tāda, ka cilvēks, iekšēji strādājot, mēģina pieslēgties augstākajām būtnēm, lai jo stiprāk noenkurotu savu garīgo būtību ķermeniski miesiskajā. Tādējādi viņš tieši piedzīvo, ka ir vienlaicīgi gan redzamās, gan arī neredzamās pasaules līdzdalībnieks. Šo atklājumu mūsdienu cilvēks izdara, veidojot šādus ideālus, sākot saskarties ar enģeli, kurš atkal un atkal caur domām vēlas mums stāstīt, kādi mēs nākotnē reiz varēsim kļūt. Kad mēs intīmi sarunājamies ar savu dzīves ideālu, mēs īstenībā vienmēr sarunājamies ar mūsu enģeli. Un tāpat kā mēs, Zemes cilvēki,

pārtiekam no dabas dāvanām – minerāliem, augiem un dzīvniekiem, tā katra cilvēciskuma izpausme, ko mēs sevī attīstām, ir barība, garīgā barība mūsu eņģeļiem, priecīgs pārdzīvojums, no kā viņi paši kaut ko mācās, kamēr mūs pavada.

Ja mēs nopietni kopjam un izzinām eņģeļu kvalitātes, kas arī ir pati mūsu augstākā būtība, ja mēs to nopietni kopjam un atzīstam, ka bez šī ideālisma mēs zaudējam mūsu cilvēciskuma centru, tad mēs esam tiktāl, ka varam iet vēl soli tālāk un sev jautāt: “Vai ir iespējams bez eņģeļu pasaules mūsu ikdienas dzīvē pieredzēt arī erceņģeļu kvalitāti?” Hanss Verners Šrēders savā skaistajā grāmatā “*Mensch und Engel*” (“Cilvēks un eņģelis”) ir tēlaini parādījis atšķirību starp eņģeli un erceņģeli, sakot, ka atšķirība manāma jau tajā, ka erceņģelim ir lielāki spārni, tas nozīmē, ka zem tiem var rast patvērumu daudzi cilvēki nevis tikai viens. Tas ir erceņģeļa sociāli vienojošā spēka atainojums. Erceņģeļi dzīvo kā vadošie gari cilvēku kopās, piemēram, reliģiskajās kopienās, kādēļ arī kristīgajā baznīcā tiem, pirmām kārtām jau Mihaelam un Gabrielam, ir svarīga nozīme. Bez jau minētā tie vada arī tautas, dzimtas, ģimenes un arī darba kolektīvā cieši vienu ar otru saistītos cilvēkus.

Gluži kā eņģeļi ar savu uzmanību un savu dzīvību iesniedzas cilvēku domāšanā, tā erceņģeļi iesniedzas cilvēku jūtās. Jūtas ir tās, kas vieno cilvēkus. Jūtas ir arī tās, kas apvieno cilvēkus tautās, reliģiskās kopienās, ģimenēs un darba kolektīvos. Jūtu dzīvē mēs esam daudz mazāk individuāli kā domāšanā, šeit mūsu pamatizjūtas saskan ar daudzu cilvēku pamatizjūtām, kas ir līdzīgi mums. Tāpēc jūtas veido erceņģeļu būtības, kā arī viņu vadības, uztveres pamatu. Un atkal – tas, kā cilvēks to uztver, ir atkarīgs no tā, kādas jūtas viņš kopj pats. Kā eņģeļi var uztvert tikai domas, kas ir saistītas ar garīgām kvalitātēm, tā arī erceņģeļi var kaut ko aizsākt tikai ar tām cilvēku jūtām, kas ir vērstas uz būtisko un īsto. Izjūtas, kas ir saistītas vien ar materiālām vērtībām, ar personīgām, egoistiskām interesēm, erceņģeļi nevar uztvert. Viņus interesē tikai tas, kas cilvēkus vieno, nes, pacilā, kas veicina viņu attīstību. Tādēļ viņu barība ir tādas jūtas kā bijība, mīlestība, pateicība, cieņa un uzticība, tāpat ideālistisks noskaņojums un priecīga iedvesma par augstiem attīstības mērķiem un cerība attiecībā uz nākotni. Kad cilvēki atkal un atkal apzināti nododas jūtām, kas viņus mīlestībā, pašāvēnībā un līdzjūtībā apvieno ar citiem, tad šo tiekšanos var pavadīt erceņģeļi, piešķirot tai nepieciešamo spēku.

Laikmetu gariem, arhajiem jeb pirmspēkiem, turpretī ir tieša saikne ar cilvēku rīcību. Ar savu uztveri tie sniedzas līdz pat gribai, ar kuru katrs atsevišķais cilvēks sniedz savu ieguldījumu dzīves veidošanā un attīstībā uz Zemes. Katrs darbs, kad tas ir paveikts, pastāv pasaulē objektīvi un tā rezultāti pieder visai cilvēcei. Mainoties pavisam noteiktu laika garu vadībai, dažādos attīstības posmos cilvēku griba tiek impulsēta citādi. Cilvēks var saņemt atbilstošas laikmetam in-spirācijas, ja viņš ar savu darbu vēlas kalpot laika garam un cenšas dzīvot ar jautājumiem: “Kas šodien nepieciešams? Kas nepieciešams nākotnei? Kā lai es iemācos pielietot savus spēkus, veicot kaut ko būtisku un nepieciešamu, nevis izkaisu un izšķiežu tos sīkumos?” Arī šajā gadījumā ir tā, ka laika gari, kuri veicina cilvēku izaugsmi, var sasaistīties tikai ar tādiem viņu darbiem un gribasspēkiem, kuri tiek ieguldīti progresīvajā attīstībā un nav bremzējoši.

Par ļauno eņģeļbūtņu realitāti

“Jaunajā Derībā” tiek atkārtoti runāts par šīs pasaules “nelikumīgajiem valdniekiem”, un Jāņa “Apokalipsē” skaidri atklājas, kādi pretspēki un šķēršļi cilvēcei arvien vairāk ir jāņem vērā. Laikam gan tās ir vissāpīgākās atziņas, kad, sākot interesēties par eņģeļu pasauli un tās iedarbību cilvēka dzīvē, jāatzīst, ka pastāv ne tikai labās, tieši cilvēku attīstībai kalpojošās eņģeļbūtnes, bet arī tādas, kuras dievišķā pasaules vadība iesūtījusi cilvēku dzīvē kā “kritušos eņģeļus”, kā kavē-jošus, attīstībai naidīgus, pat ļaunus spēkus. “Vecās Derības” paradīzes stāstā tiek runāts par Luciferu, čūsku, kura ir paradīzē, tātad garīgajā pasaulē un pie Dieva, un kurai rodas iespēja ietekmēt cilvēku, viņu “pavest”. Tad “Apokalipsē” mēs dzirdam par sātāniskajām varām, par zvēru, kas paceļas no zemes un no jūras un ar saviem spēkiem un pavadināšanas mākslām mulsina un fascinē cilvēci. Velns un sātans ir divas dažādas būtnes, kuras Rūdolfs Šteiners savā garazinātnē sauc par Luciferu un Arimanu. Arī tās ir garīgas būtnes, kuru kalpotāji un palīgi pieder dažādām hierarhiskām pakāpēm. Tātad ir luciferiskie un arimaniskie eņģeļi, erceņģeļi un pirmspēki, kas tiecas gūt sev no cilvēka domāšanas, jušanas un gribas barību un otrādi - apveltīt cilvēku ar to, par ko eņģeļi, kas orientēti uz labo cilvēkā, neinteresējas, kas tiem nav aizsnie-dzams, jo nav piemērots viņu sfērai un viņu uzdevumiem. Lai arī cik biedējoša šķiet doma, ka visdažādākās eņģeļbūtnes piedalās cilvēku dzīvē un viņu darbos, mājot cilvēku dvēselē, tad tomēr reizē tā ir arī neapšaubāmi grandioza doma. Citādi taču nebūtu iedomājams kaut kas tāds, ko mēs saucam par brīvību un uzskatām par labo vārda augstākajā nozīmē. Mēs taču varam piedzīvot un nodarbināt mūsu brīvību tikai tādēļ, ka varam izvēlēties starp pavisam dažādām iespējām, ka nepastāv tikai viena patiesība, bet gan dažādi redzespunkti, kuri mums jāiepazīst un tad jāizšķiras par kādu no tiem. Tātad arī maldi, pārpratumi, naida izvirdumi ir īstenība – ne tikai labais. Aiz ļaunajām domām, jūtām un rīcības slēpjas ļauno būtņu, ar kurām mēs šādos gadījumos strādājam roku rokā, nolūki. Turpretī mūsu labajās domās, izjūtās un nolūkos ietiecas tās eņģeļbūtnes, kuras veicina labo cilvēkā un kuras ir gatavas mums palīdzēt, ja mēs ar tām saistāmies. Cilvēka brīvība, par ko īpaši tiek runāts Jāņa Evaņģēlijā: “Jūs iepazīsiet patiesību un patiesība jūs darīs brīvus,” sniedzas tik tālu, ka eņģeliskās būtnes, kuras grib veicināt labo, to var tikai tad, ja cilvēks pats to grib. Tās nemanipulē, neāģitē, bet gan gaida, klusē, pavada, pacieš – līdz mēs vērsāmies pie viņām un lūdzam viņu palīdzību. Turpretī luciferiskie un arimaniskie eņģeļi par savu uzdevumu uzskata ietekmēt cilvēku, neievērojot viņu brīvību. Tāpēc mēs bieži vien pamanām, ka esam izdarījuši ko nelabu, tikai pēc tam, un katru reizi no jauna brīnāmies, cik spontāni pār mūsu lūpām nākuši niknie vārdi vai pakalpīgi meli; tādos gadījumos mums parasti nav ne jāpiepūlas, ne jāpiedomā. Kļūt modram un īpaši atjautīgi novērot paša dvēselē radušās domas, jūtas un rīcības motīvus un, pirms tās iegūst noteiktu veidolu, izšķirties, vai tās izrunāt, tātad, vai ļaut tām vaļū – tas ir mūsu uzdevums. Ļaunajam ir svarīga misija: audzināt mūs modrībai un patstāvībai. Labā uzdevums turpretī ir stiprināt mūsu cilvēkspēkus un tādējādi vest mūs pie patiesības un brīvības.

Tieši šajā, 20.gs., kas teju, teju beigsies, ir kļuvis aizvien skaidrāks, ka baismīgos, bet arī grandiozos laika notikumus mēs nemaz nespējam izprast bez zināšanām par šo eņģeļu pasauli. Masu suģestija, nacionālisms, fundamentālisms – tie ir kādas cilvēkus vienojošās straumes ļauni prettēli, ar kuru palīdzību luciferiskās un arimaniskās eņģeļbūtnes pavedina cilvēci un aizved to pa maldu ceļiem; tā sekas ir kari, strīdi un neiecietība. Arimanisko laika garu pavadināšanu mēs īpaši varam piedzīvot, vērojot lielo ekoloģisko katastrofu, vienpusīgo pievēršanos saimnieciskajam egoismam, pārdzīvojot mūsu laikmeta bezjēdzību; rezignācijā, kriticismā un skepticismā atklājas luciferiskās un arimaniskās eņģeļbūtnes. Ideālisma, cilvēkmīlestības un uzticības, labās gribas trūkums, kas nepieciešami, lai mēs veiktu savu pašreizējo uzdevumu un sasniegtu nākotni, piesauc

šīs būtnes. Tās zaudēs varu pār cilvēku tikai tad, ja viņš savienosies ar tiem eņģeļiem, kuri Kristus vadības ziņā pavada cilvēku, ļaujot viņam būt brīvam, un ir mūsu tuvumā, kad vien mēs uzticības pilni pie tiem vēšamies.

Es ceru, ka Jūs, neraugoties uz īso laiku, kas tika atvēlēts šim tēlojumam par eņģeļu hierarhiju visdažādāko iedarbību, kaut ko tomēr varēsīt paņemt līdzī ierosmei un tālākām pārdomām.